

En qualsevol lloc, enlloc
Del 22 d'octubre de 2008 al 4 de gener de 2009

Comissari: José Miguel G. Cortés

LLOC:
Centre d'Art la Panera
Pl. De la Panera, 2
25002 Lleida

www.lapanera.cat

Coproducció amb MARCO de Vigo

PRESENTACIÓ

Vista general exposició

Com si d'un llibre de relats es tractés, el projecte expositiu "En qualsevol lloc, enlloc" s'articula mitjançant la relació intensa i porosa entre fotografia, arquitectura i literatura, o entre el temps, el lloc i la memòria. Estructurat com un bucle que s'obre i es tanca sobre si mateix i en el qual s'interrelacionen d'una manera fluïda i vibràtil les arts visuals, la narració i el cinema.

Chantal Akerman - Bernd & Hilla Becher - Sophie Calle - Alberto García Alix - Candida Höfer - Francesco Jodice - Philip-Lorca di Corcia - Edward Ruscha.

Amb cites de: Paul Auster, Jorge Luis Borges, William S. Burroughs, Santiago Gamboa, Jack Kerouac, Ray Loriga, Georges Perec i Edgar A. Poe, i fragments de les pel·lícules: *Happy Together* de Wong Kar-Wai, *En la ciudad blanca* d'Alain Tanner, *Play Time* de Jacques Tati i *Paris-Texas* de Wim Wenders.

EN QUALSEVOL LLOC, ENLLOC

Aquest és un projecte que tracta, d'una manera una mica caòtica i fragmentada, de la connexió entre temps, memòria i lloc (o, si es vol, entre fotografia/cinema, literatura i ciutat); un projecte que intenta comprendre de quina manera els espais marquen el temps i estan vinculats a la memòria del lloc. I això, a través de la convivència entre imatges i textos, mitjançant el desig que ambdós es puguin retroalimentar i convisquin paral·lelament de manera que, tal com escriu W. G. Sebald, "l'escriptura reconstrueixi la imatge visual, i la imatge visual deconstrueixi el text". D'aquesta manera, aquest projecte és un cúmul de llocs (literaris, fílmics i espacials), més o menys propers, més o menys desconnectats entre si, que pretenen cridar l'atenció sobre la fragmentació de l'experiència humana, la incapacitat de comprendre el conjunt social i la imperfecció del coneixement. Aquí s'hi reuneixen un conjunt d'"històries" referides a llocs anodins i a éssers solitaris o desarrelats; "històries" sobre tots aquells que no troben "el seu lloc" per molt que viatgin, caminin o busquin, per molt que somnin, revisquin o experimentin. Aquí es parla d'alguns d'aquests espais o d'algunes d'aquestes persones, llegim fragments dels seus textos, en visionem fotogrames o contemplem fotografies d'individus que marxen a la recerca de "quelcom" que no se sap gaire bé què és i de llocs que no sabem gaire bé on es troben. En definitiva, aquest projecte desitja parlar d'algunes d'aquelles persones que se senten estrangeres en qualsevol lloc i d'aquells llocs que gairebé ningú no esmenta.

Aquest projecte s'ha d'entendre com una manifestació del procés de globalització econòmica i revolució informacional permanent en el qual el planeta tendeix a una urbanització generalitzada (articulada territorialment al voltant de xarxes de ciutats) que modificarà radicalment l'estructura espacial i social de la vida ciutadana. En aquest sentit, i tal com ho assenyala el filòsof Paul Virilio, l'arquitectura és un instrument per mesurar, una suma de saber capaç, en mesurar-nos amb l'entorn natural, d'organitzar l'espai i el temps de les societats. Per això hauríem d'ampliar els nostres conceptes arquitectònics i entendre l'espai edificat no només com aquell ocasionat per l'efecte material i concret de les estructures construïdes, sinó també com tots aquells aspectes que afecten, amb la consciència del temps i les distàncies, la percepció de l'entorn. Sota aquest punt de vista, podem afirmar que les ciutats han deixat de ser un lloc estable, una forma clarament determinada o un moviment coherent, per convertir-se en espais d'estructures complexes on la mobilitat i la mutació (subjecta a col·lisions constants) són alguns dels trets més significatius. Les ciutats s'estan transformant en enormes concentracions urbanes, metròpolis, que s'adscriuen no només a un territori, sinó a un conjunt enrevessat de relacions econòmiques i socials que reclamen noves formes d'apropar-s'hi.

El projecte s'articula mitjançant la relació intensa i porosa entre fotografia, arquitectura i literatura, o entre el temps, el lloc i la memòria. Està pensat (i organitzat) com si es tractés d'un llibre de relats. Estructurat com un bucle que s'obre i es tanca sobre si mateix i en el qual s'interrelacionen d'una manera fluïda i vibràtil les arts visuals, la narració i el cinema.

El projecte es conforma de cinc espais o sales on es reuneixen diferents obres visuals, cinematogràfiques i literàries. L'estructura del projecte expositiu es troba formada per un pròleg, tres capítols i un epíleg.

José Miguel G. Cortés

1a Sala: En Qualsevol Lloc (a mode de pròleg)

És la incitació al viatge, un viatge físic i/o iniciàtic que no sabem (del cert) on ens pot portar. Es refereix a la necessitat de sortir, de moure's, de conèixer altres realitats, però amb un cert sentiment que, per molt que et moguis, per molt que caminis o viatgis, allà, a la llunyania, "no hi ha res".

- Els llibres d'artista dels anys 60/70 d'Edward Ruscha
- La pel·lícula *París-Texas* de Wim Wenders, 1984
- Fragments de la novel·la *A la carretera* de Jack Kerouac, 1957

Vista general exposició. Sala 1
Fotògraf Jordi V. Pou

Edward Ruscha
Fotògraf Jordi V. Pou

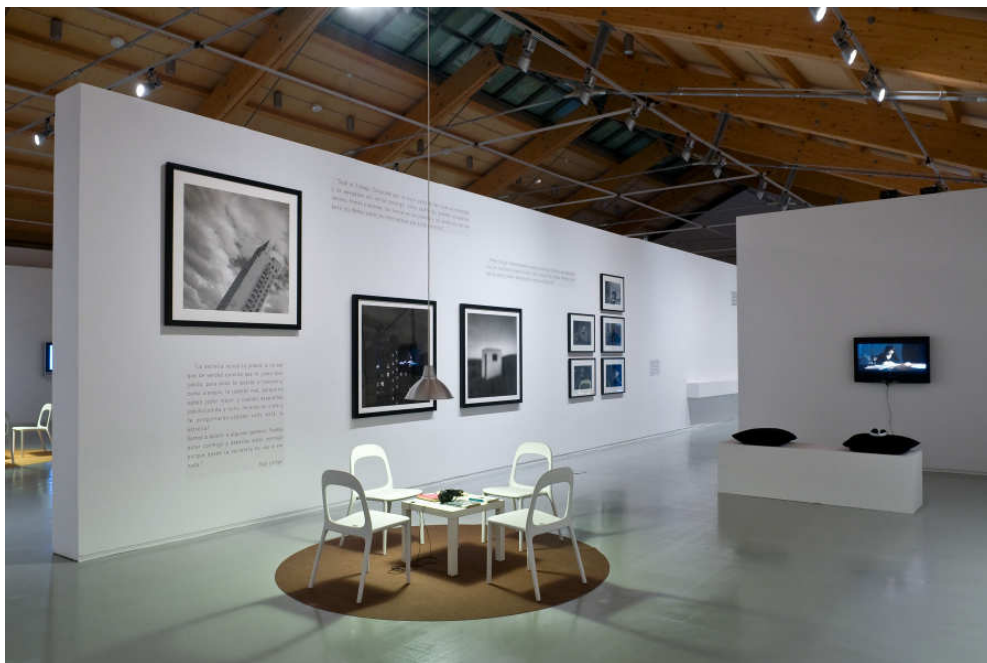
"Jo mirava ansiosament per la finestra: cases blanques i palmeres i cinemes per a cotxes, tota aquella bogeria, la dura terra promesa, l'extrem fantàstic d'Amèrica. Vam baixar de l'autobús a Main Street, que no és diferent dels llocs on baixes de l'autobús a Kansas City o Chicago o Boston: maons vermells, brutícia, tipus que passen, tramvies grinyolant durant l'alba desempaçada, l'olor de puta d'una gran ciutat."

Jack Kerouac, *A la carretera*, 1957

2a Sala: Escenaris Urbans

Centrat fonamentalment en la solitud personal, en la incertesa psicològica i la fragilitat de l'ésser humà per enfrontar-se a un món cada vegada més estrany i hostil. Un cert desordre físic presideix els carrers i les places de les ciutats i no tenim pressa ni indicis ni senyals que ens permetin saber cap a on dirigir-nos.

- Fotografies de Sophie Calle i fotografies d'Alberto García Alix
- La pel·lícula *En la Ciudad blanca* d'Alain Tanner.
- Fragments de la novel·la *La ciutat de vidre* de Paul Auster, 1985 i de la novel·la *Héroes* de Ray Loriga, 1993

Vista general exposició. Sala 2
Fotògraf Jordi V. Pou

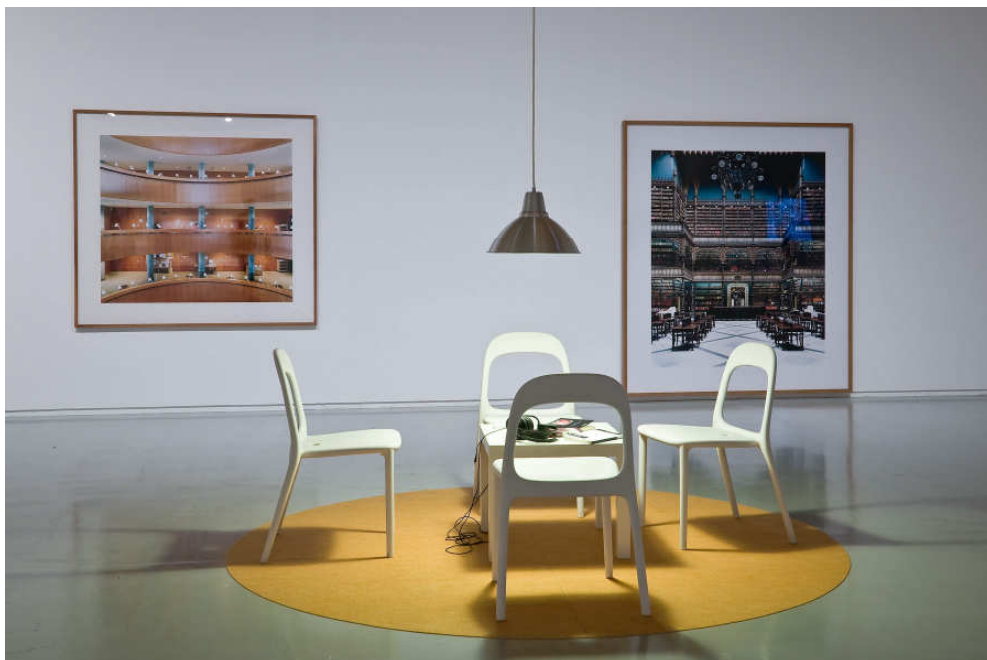
"Nova York era un espai inesgotable, un laberint de passos sense fi, i per molt que caminés, per molt bé que conegués els seus barris i carrers, sempre es quedava amb la sensació d'haver-se perdut. Perdut no només a la ciutat, sinó també dins de si mateix. Cada vegada que feia un tomb se sentia com si es deixés a si mateix enrere, i en lliurar-se al moviment dels carrers, en reduir-se a si mateix a la categoria d'un ull que contempla, es veia capaç d'eludir l'obligació de pensar."

Paul Auster, *La ciutat de vidre*, 1985

3a Sala: Paisatges Ciutadans

Incideix en la repetició dels espais, en l'homogeneïtzació dels llocs, en la similitud de les experiències. Les diferències, les variacions possibles, no són res més que aspectes que amaguen les profundes similituds d'un món cada vegada més semblant i alienat. Un paisatge il·limitat però repetitiu s'expandeix per tot arreu.

- Fotografies de Bernd & Hilla Becher i fotografies de Candida Höfer
- La pel·lícula *Play Time* de Jacques Tati.
- Fragments de la novel·la *Especies de espacios* de Georges Perec, 1974, i del conte *La Biblioteca de Babel* de Jorge Luis Borges.

Vista general exposició. Sala 3
Fotògraf Jordi V. Pou

"Vivim en alguna part: en un país, en una ciutat d'aquell país, en un barri d'aquella ciutat, en un carrer d'aquell barri, en un immoble d'aquell carrer, en un apartament d'aquell immoble.

Fa temps que hauríem d'haver agafat el costum de desplaçar-nos lliurement, sense que ens costés. Però no ho hem fet: ens hem quedat on érem; les coses s'han quedat com estaven. No ens hem preguntat per què allò era allà i no en un altre lloc, per què això era així i no d'una altra manera. De seguida ha estat massa tard, evidentment, ja hem adquirit uns costums. Comencem a creure que estem bé on som. Al cap i a la fi, s'hi estava tan bé, aquí, com davant."

Georges Perec, *Especie de Espacios*, 1974

4a Sala : Mapes Incerts

La manca de comunicació, l'absència de relació, la impossibilitat de compartir escenaris i experiències. L'ésser humà es troba realment sol davant de la immensitat d'unes ciutats recorregudes però desconegudes, on tot sembla permès però res no és veritat. Persones caminant soles, sense cap rumb ni objectiu.

- Les fotografies de Philip – Loca diCorcia i les fotografies de Francesco Jodice
- La pel·lícula *Happy Together* de Wong Kar-Wai.
- Fragments dels contes *L'home de la multitud* d'Eggar Allan Poe, 1840, i *Ciutats de la nit vermella* de William S. Burroughs, 1981.

Vista general exposició. Sala 4
Fotògraf Jordi V. Pou

"Al principi les meves observacions van prendre un gir abstracte i general. Mirava els vianants en massa i pensava en ells des del punt de vista de la seva relació col·lectiva. Aviat, tanmateix, vaig passar als detalls, tot examinant amb un minuciós interès les innombrables varietats de figures, vestimentes, aparences, actituds, rostres i expressions. La gran majoria dels que anaven passant tenien un aire tan seriós com satisfet, i només semblaven pensar en la manera d'obrir-se pas en l'apinyament. [...] Altres, també en gran nombre, es movien incansables, rojos els rostres, parlant i gesticulant amb ells mateixos, com si la densitat de la massa que els envoltava els fes sentir-se sols."

Edgar Allan Poe, *L'home de la multitud*, 1840

5a Sala: Enlloc (a tall d'epíleg)

La desesperança produïda quan creus que hi has arribat, que has aconseguit el somni que persegues i t'adones que tot continua igual. No hi ha espai per a la il·lusió ni lloc per a l'alegria, tan sols queda l'exili personal i afectiu, l'estranyesa i la indiferència de nous espais i de noves ciutats en les quals sembla que no hi ha lloc per a tu.

- Dues obres de Chantal Akerman, *D'Est*, 1995 i *Une voix dans le désert*, 2002.
- La novel·la *El síndrome de Ulises* de Santiago Gamboa, 2005.

Vista general exposició. Sala 5
Fotògraf Jordi V. Pou

"Els que hi havíem arribat per la porta de darrere, esquivant les escombraries, vivíem molt pitjor que els insectes i les rates. No hi havia res, o gairebé res, per a nosaltres, i per això ens alimentàvem d'absurds desitjos. Totes les nostres frases començaven així: «Quan sigui...»."

Santiago Gamboa, *El síndrome de Ulises*, 2005

José Miguel G. Cortés